

İLT 356 Kùltùrlerarası İletişim

Dr. Öğretim Üyesi Engin SARI

7. Hafta Kùltùrlerarası İletişim Yaklaşımları

TABLO 1: Kùltùrlerarası İletişimde Üç Farklı Sosyal Bilim Yaklaşımı

	İşlevselci Yaklaşım	Yorumlayıcı Yaklaşım	Eleştirel Yaklaşım
Yaklaşımın temellendiği disiplin	Psikoloji	Antropoloji, Sosyolinguistik	Birçok disiplin
Gerçeklik varsayımları	Dışsal ve tanımlanabilir	Öznel	Öznel ve özdeksel
İnsan davranışına İlişkin varsayımlar	Öngörülebilir	Yaratıcı ve özgür irade	Değişebilir
Çalışma Yöntemi	Sörvey, gözlem	Katılımlı gözlem, alan araştırması	Metin analizi
Kùltür ve iletişim ilişkisi	İletişim, kùltür tarafından belirlenir.	Kùltür, iletişim aracılığıyla yaratılır ve sürdürülür.	Bir iktidar mücadelesi alanı olarak kùltür
Yaklaşımın katkısı	Kùltürel değişkenleri tanımlar iletişim çeşitli; boyutlarındaki kùltürel farkları ortaya koyar. Ancak bağlamı gözden kaçıır.	Kùltür, iletişim ve kùltürel farklılıkların belli bir bağlamda incelenmesi gerektiğini vurgular.	Kùltür ve iletişimde ekonomik politik güçleri ve kabul eder. Bütün kùltürlerarası etkileşimlerin iktidar ve güç karakterize tarafından olduğunu vurgular.

Kaynak: Martin ve Nakayama (2000: 31)

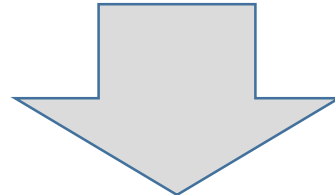
Kültür kavramı tartışılırken, çalışmanın yorumlayıcı kültür kuramına dayandığı belirtilmişti. Burada yorumlayıcı yaklaşımın, kültürlerarası iletişimi nasıl kavramsallaştırdığı üzerinde durmakta fayda vardır.

Yorumlayıcı yaklaşım, insan deneyiminin öznel ve yaratıcı olduğunu, belirlenmediğini ve kolayca öngörülemediğini kabul eder. Yorumlayıcı yaklaşımı benimseyen araştırmaların amacı, insan davranışını öngörmek değil, anlamak ve betimlemektir.

Yorumlayıcı yaklaşım, kültürün iletişim aracılığıyla yaratıldığı ve sürdürüldüğünü kabul ederken, işlevselci yaklaşım iletişimin kültür tarafından belirlendiğini öne sürer. Martin ve Nakayama (2000: 36), iletişim çalışmaları içinde 1980'lerin sonunda yaygınlık kazanmaya başlayan yorumlayıcı yaklaşıma örnekler olarak iletişim etnografisi çalışmalarını gösterir.

Dilbilim çalışmaları içinde gelişen iletişim etnografisi, kültürün iletişimsel unsurlarının betimlenmesini sağlar. Yorumlayıcı kültürlerarası iletişim çalışmalarının bir başka örneği, retorik incelemeleridir. Bu çalışma alanında, metinler ya da sözel söylemlerin anlamları, ortaya çıktığı bağlamlar göz önünde bulundurularak yorumlanır ve incelenir.

Yorumlayıcı kùltùrlerarası iletişim çalışmalarının, işlevselci-davranışçı okula kıyasla oldukça sınırlı olduğu belirtilmelidir. Bu alanda sayılabilecek birkaç çalışma vardır.

Donal Carbaugh'un "*Cultural Communication and Intercultural Contact*" (Kùltùrel İletişim ve Kùltùrlerarası Temas, 1990) adlı kitabı, bu yaklaşımı benimseyen incelemelerin derlendiği nadir çalışmalardan biridir. Yorumlayıcı yaklaşım, derin anlamları açığa ıkarabilmesine karşın kùltùrlerarası karşılaştırmalara pek olanak sağlamamakla eleştirilmektedir.

Eleştirel yaklaşım öznel ve özdeksel (*material*) gerçekliği kabul eder ve iletişimin meydana geldiği bağlamı incelemenin önemini vurgular.

İletişimi şekillendiren politik ve sosyal yapı gibi makro bağlamlara odaklanır. İletişimin tarihsel bağlamını ve iletişimdeki iktidar ilişkilerini anlamaya ve kavramsallaştırmaya çalışır.

Kültürel farklılıkları tanımlamak, iktidarın dağılımıyla ilişkili olması anlamında önemlidir. Bu yaklaşımda kültür, farklı yorumların bir araya geldiği, ancak daima egemen bir gücün ve hakim bir yorumlamanın olduğu bir mücadele alanı olarak kavranır. Larrain (1995:197), kültürlerarası karşılaşmada araya daima iktidarın girdiğini, özellikle kültürel hiyerarşinin kurumsal bir nitelik kazandığı durumlarda bunun kaçınılmaz olduğunu belirtir.

Eleştirel araştırmacıların amacı, sadece davranışı anlamak ve betimlemek değil, bununla birlikte iletişimde bulunanların gündelik hayatlarını değiştirmektir. Birçok eleştirel araştırmacı, gücün ve iktidarın, kültürel durumlarda nasıl işlev gördüğünü incelerken, ortalama bireyin, baskıya ve iktidara bir şekilde direndiğini ya da direnmeyi öğrenebileceğini varsayar.

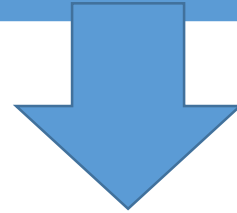
Eleştirel yaklaşım içinden disiplinlerarası nitelikte çeşitli araştırmalar gerçekte ancak genellikle, metinler ve bu metinlerin üretildiği kültür endüstrilerinin ekonomik bağlamı çözümlenir. Örneğin Peck, televizyon dizilerinde ırkçılığa dair söylemleri ve Nakayama yine medya metinlerinde farklı etnik kökenlere sahip polislerin söylemlerini çözümlerken Moon, toplumsal cinsiyet ve sınıf ilişkisi üzerine çalışır (aktaran Martin ve Nakayama, 2000: 41-42).

Eleştirel yaklaşım, kültürlerarası etkileşimde iktidar ilişkilerinin ve sosyal-tarihsel bağlamın önemini vurgulayarak kültürlerarası iletişim çalışmalarına önemli bir katkı ve açılım sağlamaktadır. Bununla birlikte, yüz yüze kültürlerarası iletişimi ihmal ederek, yapısal unsurlara ve metinlere fazla dikkat sarfetmekle ve bu yönelimde de ampirik kanıtlamaya başvurmayıp argümanların bir çoğunu söylem üzerine inşa etmek eksikliğiyle eleştirilir.

Martin ve Nakayama (2000: 45), bu üç yaklaşım yerine kültürlerarası iletişimin süreçsel ve zamanla değişen dinamik karakterini anlamayı sağladığını düşündükleri diyalektik yaklaşımı önerir.

- Onlara göre, diyalektik yaklaşım, kültürlerarası iletişimin ilişkisel yönünü (farklı boyutları arasındaki ilişkileri) vurgulamaya olanak verir. Bunun yanı sıra diyalektik yaklaşım, karşıt çözümlenmeleri ve düşünceleri aynı anda bir arada tutabilme ve dikotomileri bütünlükler olarak düşünerek, onları aşma olanağı sağlar. Bütün yaklaşımların güçlü yanları vardır ve bunların her biri gerçekliğin bir yönünün bilgisini sağlar.

Diyalektik bir yaklaşım, bu güçlü yanları bütünleştirebilir. Örneğin kültürlerarası iletişimi çözümlerken gözetilmesi gereken bazı diyalektik tanımlarlar şöyle sıralanabilir:

Kültürel-bireysel diyalektiği, kişisel ve bağlamsal diyalektiği, farklılıklar ve benzerlikler diyalektiği, statik ve dinamik diyalektiği, tarih (geçmiş) ve şimdi (gelecek) diyalektiği. Kültürlerarası iletişim bu diyalektiklerin her birini aynı anda içerebilir

- Bu yüzden kültürlerarası iletişimi ikiliklerin herhangi birine indirgeyerek çözümlenmek kavrayışımızı sınırlandıracaktır.

Kültür, kimlik ve politika kavramlarının tartışıldığı ve kültürlerarası iletişim çalışmalarındaki yaklaşımların özetlendiği bölümü bitirmeden evvel bir kez daha vurgulamakta fayda vardır:

- Tartışmaların ve tanımlamaların genelinde yer yer dile getirildiği üzere, bu tez yorumlayıcı bir kültür kuramından hareket etmekte ve eleştirel sosyal bilim perspektifinden araştırma konusuna bakmaktadır.